

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ' ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΣΑΒΒΑΤΟ 27 ΜΑΪΟΥ 2006
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΞΙ (6)**

ΚΕΙΜΕΝΟ

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης

Όνειρο στό κῦμα (απόσπασμα)

«[...] Δέν ἤξεύρω ἄν ἡ κόρη λουομένη εἰς τήν θάλασσαν ἤκουσε τήν φωνήν τῆς γίδας μου. Ἀλλά καί ἄν τήν εἶχεν ἀκούσει, τί τό παράδοξον; Ποῖος φόβος ἦτον; Τό ν' ἀκούη τις φωνήν ζώου ἐκεῖ πού κολυμβᾷ, ἀφοῦ δέν ἀπέχει εἰμή ὀλίγας ὀργυιάς ἀπό τήν ξηράν, δέν εἶναι τίποτε ἔκτακτον.

Ἄλλ' ὅμως, ἡ στιγμή ἐκείνη, πού εἶχα πατήσει εἰς τήν κορυφήν τοῦ βράχου, ἤρκεσεν. Ἡ νεαρά κόρη, εἴτε ἤκουσεν εἴτε ὄχι τήν φωνήν τῆς κατσίκας —μᾶλλον φαίνεται ὅτι τήν ἤκουσε, διότι ἔστρεψε τήν κεφαλήν πρὸς τό μέρος τῆς ξηρᾶς...— εἶδε τόν μαῦρον ἴσκιον μου, τόν διακαμόν¹ μου, ἐπάνω εἰς τόν βράχον, ἀνάμεσα εἰς τούς θάμνους, καί ἀφῆκε μισοπνιγμένην κραυγήν φόβου...

Τότε μέ κατέλαβε τρόμος, συγκίνησις, λύπη ἀπερίγραπτος. Τά γόνατά μου ἐκάμφθησαν. Ἐξαλλος ἐκ τρόμου, ἠδυνήθην ν' ἀρθρώσω φωνήν, κ' ἔκραξα:

—Μή φοβᾶσαι!... δέν εἶναι τίποτε... δέν σοῦ θέλω κακόν!

Καί ἐσκεπτόμην λίαν τεταραγμένος ἄν ἔπρεπε νά ριθῶ εἰς τήν θάλασσαν, μᾶλλον, διά νά ἔλθω εἰς βοήθειαν τῆς κόρης, ἢ νά τρέξω καί νά φύγω... Ἦρκει ἡ φωνή μου νά τῆς ἔδιδε μεγαλύτερον θάρρος ἢ ὅσον ἡ παραμονή μου καί τό τρέξιμόν μου εἰς βοήθειαν.

Συγχρόνως τότε, κατά συγκυρίαν ὄχι παράδοξον, καθότι ὅλοι οἱ αἰγιαλοί καί αἱ θάλασσαι ἐκεῖναι ἐσυχνάζοντο ἀπό τούς ἀλιεῖς, μία βάρκα ἐφάνη νά προβάλλη ἀντικρῦ, πρὸς τό ἀνατολικομεσημβρινόν μέρος, ἀπό τόν πέρα κάβον, τόν σχηματίζοντα τό δεξιόν οἶονεῖ κέρας τοῦ κολπίσκου. Ἐφάνη πλέουσα ἀργά, ἐρχομένη πρὸς τά ἐδῶ, μέ τάς κώπας· πλήν ἡ

ἐμφάνισίς της, ἀντί νά δώση θάρρος εἰς τήν κόρη, ἐπέτεινε τόν τρόπον της.

Ἀφῆκε δευτέραν κραυγήν μεγαλυτέρας ἀγωνίας. Ἐν ἀκαρεῖ² τήν εἶδα νά γίνεται ἄφαντη εἰς τό κύμα.

Δέν ἔπρεπε τότε νά διστάσω. Ἡ βάρκα ἐκείνη ἀπεῖχεν ὑπέρ τάς εἴκοσιν ὀργυιάς, ἀπό τό μέρος ὅπου ἠγωνία ἢ κόρη, ἐγώ ἀπεῖχα μόνον πέντε ἢ ἕξ ὀργυιάς. Πάραυτα, ὅπως ἤμην, ἐρρίφθην εἰς τήν θάλασσαν, πηδήσας μέ τήν κεφαλὴν κάτω, ἀπό τό ὕψος τοῦ βράχου.

Τό βύθος τοῦ νεροῦ ἦτον ὑπέρ τά δύο ἀναστήματα. Ἐφθασα σχεδόν εἰς τόν πυθμένα, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀμμόστρωτος, ἐλεύθερος βράχων καί πετρῶν, καί δέν ἦτο φόβος νά κτυπήσω. Πάραυτα ἀνέδυν καί ἀνῆλθον εἰς τόν ἀφρόν τοῦ κύματος.

Ἀπεῖχον τώρα ὀλιγότερον ἢ πέντε ὀργυιάς ἀπό τό μέρος τοῦ πόντου, ὅπου ἐσχηματίζοντο δῖναι καί κύκλοι συστρεφόμενοι εἰς τόν ἀφρόν τῆς θαλάσσης, οἱ ὁποῖοι θά ἦσαν ὡς μνήμα ὑγρόν καί ἀκαριαῖον διά τήν ἀτυχῆ παιδίσκην· τά μόνα ἴχνη τά ὅποια ἀφήνει ποτέ εἰς τήν θάλασσαν ἀγωνιῶν ἀνθρώπινον πλάσμα!... Μέ τρία στιβαρά πηδήματα καί πλευσίματα, ἐντός ὀλίγων στιγμῶν, ἔφθασα πλησίον της...

Εἶδα τό εὐμορφον σῶμα νά παραδέρνη κάτω, πλησιέστερον εἰς τόν βυθόν τοῦ πόντου ἢ εἰς τόν ἀφρόν τοῦ κύματος, ἐγγύτερον τοῦ θανάτου ἢ τῆς ζωῆς· ἐβυθίσθην, ἤρπασα τήν κόρη εἰς τάς ἀγκάλας μου, καί ἀνῆλθον.

Καθώς τήν εἶχα περιβάλει μέ τόν ἀριστερόν βραχίονα, μοῦ ἐφάνη ὅτι ἠσθάνθην ἀσθενῆ τήν χλιαράν πνοήν της εἰς τήν παρεϊάν μου. Εἶχα φθάσει ἐγκαίρως, δόξα τῷ Θεῷ!... Ἐντούτοις δέν παρεῖχε σημεῖα ζωῆς ὀλοφάνερα... Τήν ἐτίναξα μέ σφοδρόν κίνημα, αὐθορμήτως, διά νά δυνηθῆ ν' ἀναπνεύση, τήν ἔκαμα νά στηριχθῆ ἐπί τῆς πλάτης μου, καί ἔπλευσα, μέ τήν χεῖρα τήν δεξιάν καί μέ τούς πόδας, ἔπλευσα ἰσχυρῶς πρός τήν ξηράν. Αἱ δυνάμεις μου ἐπολλαπλασιάζοντο θαυμασίως.

Ἡσθάνθην ὅτι προσεκολλᾶτο τό πλάσμα ἐπάνω μου· ἤθελε τήν ζωήν της· ὦ! ἄς ἔζη, καί ἄς ἦτον εὐτυχής. Κανείς ἰδιοτελής λογισμός δέν ὑπῆρχε τήν στιγμὴν ἐκείνην εἰς τό πνεῦμά μου. Ἡ καρδιά μου ἦτο πλήρης αὐτοθυσίας καί ἀφιλοκερδείας. Ποτέ δέν θά ἐζήτουν ἀμοιβήν!

Ἐπί πόσον ἀκόμη θά τό ἐνθυμοῦμαι ἐκεῖνο τό ἀβρόν, τό ἀπαλόν σῶμα τῆς ἀγνῆς κόρης, τό ὁποῖον ἠσθάνθην ποτέ ἐπάνω μου ἐπ' ὀλίγα λεπτά τῆς ἄλλως ἀνωφελοῦς ζωῆς μου! Ἦτον ὄνειρον, πλάνη, γοητεία. Καί ὅποσον διέφερεν ἀπό ὅλας τάς ἰδιοτελεῖς περιπτύξεις, ἀπό ὅλας τάς λυκοφιλίας καί τούς κυνέρωτας³ τοῦ κόσμου ἢ ἐκλεκτή, ἢ αἰθέριος ἐκείνη ἐπαφή! Δέν ἦτο βᾶρος ἐκεῖνο, τό φορτίον τό εὐάγκαλον⁴, ἀλλ' ἦτο ἀνακούφισις καί ἀναψυχή. Ποτέ δέν ἠσθάνθην τόν ἑαυτόν μου ἐλαφρότερον ἢ ἐφ' ὅσον ἐβάσταζον τό βᾶρος ἐκεῖνο... Ἦμην ὁ ἄνθρωπος, ὅστις κατώρθωσε νά συλλάβῃ μέ τάς χεῖράς του πρὸς στιγμὴν ἐν ὄνειρον, τό ἴδιον ὄνειρόν του...

Ἡ Μοσχούλα ἔζησε, δέν ἀπέθανε. Σπανίως τήν εἶδα ἔκτοτε, καί δέν ἠξεύρω τί γίνεται τώρα, ὅποτε εἶναι ἀπλῆ θυγάτηρ τῆς Εὐας, ὅπως ὄλαι.

Ἄλλ' ἐγὼ ἐπλήρωσα τά λύτρα διὰ τήν ζωήν της. Ἡ ταλαίπωρος μικρὴ μου κατσικά, τήν ὁποῖαν εἶχα λησμονήσει πρὸς χάριν της, πράγματι «ἐσχοινιάσθη»· περιεπλάκη κακὰ εἰς τό σχοινίον, μέ τό ὁποῖον τήν εἶχα δεμένην, καί ἐπνίγη!... Μετρίως ἐλυπήθην, καί τήν ἔκαμα θυσίαν πρὸς χάριν της.

Κ' ἐγὼ ἔμαθα γράμματα, ἐξ εὐνοίας καί ἐλέους τῶν καλογήρων, κ' ἔγινα δικηγόρος... Ἀφοῦ ἐπέρασα ἀπό δύο ἱερατικὰς σχολάς, ἦτον ἐπόμενον!

Τάχα ἡ μοναδική ἐκείνη περίστασις, ἡ ὄνειρώδης ἐκείνη ἀνάμνησις τῆς λουομένης κόρης, μ' ἔκαμε νά μή γίνω κληρικός; Φεῦ! ἀκριβῶς ἡ ἀνάμνησις ἐκείνη ἔπρεπε νά μέ κάμῃ νά γίνω μοναχός.

Ὅρθῶς ἔλεγεν ὁ γηραιὸς Σισώης ὅτι «ἂν ἤθελαν νά μέ κάμουν καλόγερον, δέν ἔπρεπε νά μέ στείλουν ἔξω ἀπό τό μοναστήρι...». Διὰ τήν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς μου ἤρκουν τά ὀλίγα ἐκεῖνα κολλυβογράμματα, τά ὁποῖα αὐτός μέ εἶχε διδάξει, καί μάλιστα ἦσαν καί πολλά!...

Καί τώρα, ὅταν ἐνθυμοῦμαι τό κοντόν ἐκεῖνο σχοινίον, ἀπό τό ὁποῖον ἐσχοινιάσθη κ' ἐπνίγη ἡ Μοσχούλα, ἡ κατσικά μου, καί ἀναλογίζομαι τό ἄλλο σχοινίον τῆς παραβολῆς, μέ τό ὁποῖον εἶναι δεμένος ὁ σκύλος εἰς τήν αὐλήν τοῦ ἀφέντη του,

διαπορῶ μέσα μου ἄν τά δύο δέν εἶχαν μεγάλην συγγένειαν, καί ἄν δέν ἦσαν ὡς «σχοίνισμα κληρονομίας»⁵ δι' ἐμέ, ὅπως ἡ Γραφή λέγει.

ᾠ! ἄς ἤμην ἀκόμη βοσκός εἰς τά ὄρη!...»

(Διά τήν ἀντιγραφὴν)

Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

-
1. Τον ἴσκιο, τὴ σιλουέτα, τὸ περιγράμμα τῆς φευγαλέας μορφῆς.
 2. Ακαριαία, μονομιάς.
 3. Αγοραίους ἐρωτες.
 4. Εὐκόλα μεταφερόμενο στὴν ἀγκαλιά, ευχάριστο στὸ ἀγκάλιασμα.
 5. Μερίδιο, κλήρος.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Α. Ἐχει υποστηριχθεῖ ἡ ἀποψη ὅτι ὁ Παπαδιαμάντης εἶναι κατεξοχὴν «βιωματικός» συγγραφέας. Τεκμηριώστε τὴ θέση αὐτὴ με πέντε βιωματικὸν χαρακτήρα ἀναφορὲς στὸ κείμενο ποὺ σας δόθηκε.

Μονάδες 15

Β1. Να ἐπισημάνετε καὶ νὰ σχολιάσετε τέσσερις ἀφηγηματικὲς τεχνικὲς ποὺ χρησιμοποιεῖ ὁ συγγραφέας στὸ συγκεκριμένο ἀπόσπασμα.

Μονάδες 20

Β2. «[...] Ἡ βάρκα ἐκείνη ἀπεῖχεν ... εἰς τὰς ἀγκάλας μου, καὶ ἀνῆλθον». Να ἐξετάσετε τὴ λειτουργία τῆς περιγραφῆς στὸ συγκεκριμένο χωρίο.

Μονάδες 20

Γ. «Ὁρθῶς ἔλεγεν ὁ γηραιὸς Σισώης ὅτι “ἄν ἤθελαν νὰ μὲ κάμουν καλόγερον, δέν ἔπρεπε νὰ μὲ στείλουν ἔξω ἀπὸ τὸ μοναστήρι...”. Διά τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς μου ἤρκουν τὰ ὀλίγα ἐκεῖνα κολλυβογράμματα, τὰ ὁποῖα αὐτός μὲ εἶχε διδάξει, καὶ μάλιστα ἦσαν καὶ πολλά!...». Να σχολιάσετε τὸ πιο πάνω χωρίο με 120-140 λέξεις.

Μονάδες 25

- Δ. Να συγκρίνετε ως προς το περιεχόμενο το απόσπασμα που σας δόθηκε από το «Όνειρο στο κύμα» με το παρακάτω ποίημα του Κλείτου Κύρου, «Οπτική απάτη»:

Μονάδες 20

Κατατρύχονταν¹ από μια μορφή γυναίκας
Την έβλεπε στον ύπνο του μ' υψωμένα
Χέρια να παραληρεί με θέρμη
Την έβλεπε κάθε πρωί να γνέφει
Στο απέναντι παράθυρο να χαμογελά
Μ' αστραπές στα μάτια και στα δόντια
Μες στο μισοσκότεινο δωμάτιο
Σύμβολο της άυλης παντοτινά γυναίκας
Έτσι νόμιζε τουλάχιστο δεν είχε διδαχθεί
Τους παράγοντες της οφθαλμαπάτης.

Όταν πια κατάλαβε είχε ξημερώσει
Σα να κύλησε μια ατελείωτη νύχτα
Κι ήταν μόνος πάλι και ξεφύλλιζε
Παλιές πολύ παλιές φωτογραφίες.

(Αλέξανδρος Αργυρίου (επιμ.), *Η ελληνική ποίηση. Ανθολογία - Γραμματολογία*, τόμος ΣΤ', [Αθήνα:] Εκδόσεις Σοκόλη [1985], σ. 288.)

1. Βασανιζόταν, υπέφερε, ταλαιπωρείτο.

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, κατεύθυνση, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μετά τη 10.30' πρωινή.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ